

การจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานของบุคลากร สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น

Management of health risks from working of personnel at The office of Disease Prevention and Control Region 7, Khon Kaen Province

ธมลวรรณ จันเต ส.ม. (สาธารณสุขศาสตร์)

วิศิษฐ์ ทองคำ พร.ด. (เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม)

กัลยา หาญพิชาญชัย พร.ด. (สาธารณสุขศาสตร์)

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Thamolwan Junte M.P.H (Public Health)

Wisit Thongkum Ph.D. (Environmental Technology)

Kallaya Hampicharnchai Ph.D (Public Health)

Faculty of Public Health, Mahasarakham University

Received : September 15, 2021

Revised : December 30, 2021

Accepted : January 28, 2022

บทคัดย่อ

บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น มีการสัมผัสความเสี่ยงจากการทำงาน แต่ยังไม่มีการจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานที่มีรูปแบบที่ชัดเจน การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินและจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานของบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 114 คน ประกอบด้วย กลุ่มที่ทำการศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหาจำนวน 100 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 14 คน การวิจัยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนศึกษาสถานการณ์ ประเมินความเสี่ยงจากการทำงานจัดทำแนวทางและแผนปฏิบัติการจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงาน 2) การปฏิบัติตามแผนงานการจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงาน 3) การสังเกตการณ์หลังปฏิบัติการจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงาน 4) การสะท้อนผลการปฏิบัติ โดยประชุมแลกเปลี่ยนผลการดำเนินงาน สะท้อนปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบบันทึกการทบทวนหลังปฏิบัติงาน การสนทนากลุ่ม ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยคุกคามทางสุขภาพสูงสุด 3 อันดับ คือ 1) ปฏิบัติงานกับคอมพิวเตอร์หรือปฏิบัติงานที่ต้องใช้สายตาในการเพ่งมองหน้าจอ 2) ปฏิบัติงานอยู่ในบริเวณที่มีแสงสว่างไม่เหมาะสม และ 3) การปฏิบัติงานนั่งทำงานอยู่กับที่ติดต่อกันเป็นเวลานานจนมีผลต่อการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ผลการตรวจวัดสภาพแวดล้อมในการทำงาน ความเข้มแสงไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 46.64 ดำเนินการจัดทำแนวทางจัดการความเสี่ยงและแก้ไขความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานสำหรับบุคลากร ตามกรอบขั้นตอนและแนวทางที่จัดทำขึ้น ได้แก่ การให้ความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงาน ปรับปรุงแก้ไขสภาพแวดล้อมในการทำงาน ตรวจสุขภาพตามปัจจัยเสี่ยงจากการทำงาน ดำเนินงานโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย ส่งผลให้บุคลากรมีผลการเรียนรู้หลังการอบรมมากกว่าก่อนการอบรมให้ความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) ติดตามประเมินความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานโดยการประเมินความเสี่ยงทางสุขภาพและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พบว่า สิ่งคุกคามด้านกายภาพ ด้านชีวภาพ ด้านเคมีและด้านกายวิภาคศาสตร์ อยู่ในระดับเล็กน้อย - ปานกลาง ซึ่งอยู่ในระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้

คำสำคัญ: ความเสี่ยงจากการทำงาน การจัดการความเสี่ยง ภาวะสุขภาพตามความเสี่ยงจากการทำงาน

Abstract

Personnel working in The office of Disease Prevention and Control Region 7, Khon Kaen province were exposed to work risks, but there was no process to manage health risks from the work. **Objective:** The objective of this research was to evaluate and manage health risks from working condition of personnel in The office of Disease Prevention and Control Region 7, Khon Kaen province. **Method:** The sample size of 114 was 100 of the target groups that study the situation and the condition of the problem and 14 was the important information groups. This research consists of 4 steps 1) Planning a study situation assess the risk of work, prepare guidelines and action plans to manage health risks from work 2) Action with health risk management plans from work. 3) Observation after performing health risk management from work 4) Reflection of practice. Data analysis using descriptive and content analysis. **Result:** The top 3 health risk factors were 1) work with computers or perform tasks that require visually to look at the screen. 2) Performing work in areas with inappropriate light and 3) Performance work by sitting for a long time. Work environment measurement results was 46.64% of the light intensity; did not met standard criteria. Conduction risk management and correcting health risks from work for Personnel 7, Khon Kaen province, according to the framework procedures and guidelines that are prepared include providing knowledge about risks from work. Resulting in personnel with learning after training more than before training on risks from work statistical significance ($p\text{-value} < 0.001$). Follow up assessment risk from work by assessing health risks and work environments found that physical threats of biological chemistry and ergonomics was mild – moderate level, which was met the acceptable risk level.

Keywords: Health risks management, Risk from work, Health status from work

บทนำ

ประชากรวัยทำงานทั่วโลก อายุระหว่าง 15-59 ปี ประมาณ 4,500 ล้านคน⁽¹⁾ ประสบปัญหาจากการทำงาน ส่งผลให้มีภาวะสุขภาพแย่ลงและความไม่ปลอดภัยในการทำงาน ประมาณ 1,900 ล้านคน และมากกว่า 16 ล้านคน เจ็บป่วยโดยมีสาเหตุอันเนื่องมาจากการทำงาน⁽²⁾ ประมาณ 1,000 ล้านคน เสียชีวิตจากอุบัติเหตุในการทำงาน⁽³⁾ 1 ใน 3 ของวัยทำงานที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานนานจะพบปัญหาสุขภาพซึ่งพบปัญหาทั้งทางด้านร่างกายและด้านจิตใจ ปัญหาสุขภาพที่พบมาก ได้แก่ อาการผิดปกติโครงร่างกล้ามเนื้อและกระดูก ปัญหาด้านความเครียดจากการทำงาน⁽⁴⁾ ประเทศไทยมีประชากรวัยทำงาน ประมาณ 37.30 ล้านคน ประสบปัญหาสุขภาพด้านต่าง ๆ การเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง⁽⁵⁾ สถานการณ์อัตราป่วยโรคจากการทำงานที่มีการรายงานอัตราป่วยสูงสุด 2 อันดับ เปรียบเทียบข้อมูลปี 2557-

2561 ได้แก่ การบาดเจ็บจากการทำงานเท่ากับ 357.47, 383.40, 390.93, 414.38, 421.56 ต่อประชากรแสนคน และอัตราป่วยโรคระบบกล้ามเนื้อและโครงร่างกระดูก เท่ากับ 54.08, 159.64, 179.15, 235.72, 275.50 ต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ ซึ่งอัตราป่วยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น⁽⁶⁾ พระราชบัญญัติความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 กำหนดให้หน่วยงานราชการจัดให้มีมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานในหน่วยงานของตนไม่ต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนด⁽⁷⁾ หน่วยงานต้องจัดให้มีระบบบริหารและจัดการด้านความปลอดภัยฯ เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น (สคร.7 จังหวัดขอนแก่น) มีบุคลากรในหน่วยงานทั้งหมด

212 คน บุคลากรปฏิบัติงานอยู่หลากหลายสาขาอาชีพ และในหลายกระบวนการทำงานผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องสัมผัสสิ่งคุกคามสุขภาพและความไม่ปลอดภัยเปรียบเสมือนสถานประกอบการประเภทหนึ่งซึ่งมีโอกาสก่อให้เกิดโรคและภัยสุขภาพหรือการบาดเจ็บจากการทำงาน หากมีการสัมผัสสิ่งคุกคามและไม่ได้รับการจัดการที่เหมาะสม จากการศึกษาข้อมูลความเสี่ยงจากการทำงาน ปีงบประมาณ 2562 พบผลตรวจวัดสภาพแวดล้อมในการทำงาน คือผลการตรวจวัดแสงสว่างในสถานที่ทำงาน ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 46.20 โดยพบในการตรวจวัดเฉพาะจุดที่มีบุคลากรนั่งปฏิบัติงาน และพบข้อมูลบุคลากรที่ปฏิบัติงานมีความรู้สึกไม่สบายทางระบบโครงร่างกล้ามเนื้อและกระดูกร้อยละ 77.40⁽⁸⁾ จากสภาพปัญหาดังกล่าวยังไม่มีแนวทางมาตรการจัดการความเสี่ยงจากการทำงานสำหรับบุคลากรที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานของบุคลากร สคร.7 จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้มีกระบวนการจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานมีแนวทางและมาตรการที่มีประสิทธิภาพตามมาตรฐาน บุคลากรมีสถานที่ทำงานที่ปลอดภัยและมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานของบุคลากร สคร.7 จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อนำผลการประเมินความเสี่ยงจากการทำงานมาใช้จัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานของบุคลากร สคร.7 จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)⁽⁹⁾ เพื่อสร้างแนวทางการจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานของบุคลากร สคร. 7 จังหวัดขอนแก่น โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan) ประกอบด้วยการศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหาของพื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูลบริบทของพื้นที่ ประชุมผู้เกี่ยวข้องเพื่อค้นหาข้อมูลและจัดทำ (ร่าง) แนวทางจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงาน จัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan)

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ (Action) ดำเนินการปฏิบัติการจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงาน

ขั้นตอนที่ 3 การสังเกตการณ์ (Observe) การสนทนากลุ่มเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ติดตามผลการแก้ไขสภาพแวดล้อมจากการทำงานหลังจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงาน

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect) การทบทวนหลังปฏิบัติงาน (After Action Review: AAR) หลังปฏิบัติการ ประชุมสะท้อนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามแนวทาง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ บุคลากร สคร.7 จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหาคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเป็นบุคลากร สคร.7 จังหวัดขอนแก่น ทั้งหมด 12 กลุ่มงาน 1 ศตม. ขนาดตัวอย่างที่ใช้ได้จากการคำนวณขนาดตัวอย่าง (Sample Size) ในการสำรวจเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากรที่มีขนาดเล็กและทราบจำนวน

คัดเลือกโดยการสุ่มแบบเป็นระบบแบบแยกชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของบุคลากรจำนวน 175 คน เกณฑ์การคัดเลือกเข้าศึกษา มีดังนี้ 1) เป็นบุคลากรสังกัด สคร.7 จังหวัดขอนแก่น ที่ปฏิบัติงาน ณ สำนักงานที่ตั้งอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 2) มีระยะเวลาปฏิบัติงานตั้งแต่ 12 เดือน ขึ้นไป 3) ยินยอมเข้าร่วมในกระบวนการศึกษา ขนาดตัวอย่างได้จากการคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนกรณีทราบจำนวนประชากร⁽¹⁰⁾

$$\frac{NZ_{\alpha/2}^2 [P(1-P)]}{[e^2(N-1)] + [Z_{\alpha/2}^2 P(1-P)]}$$

n = ขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนบุคลากรของสคร.7 จังหวัดขอนแก่น
จำนวน 175 คน

$Z_{\alpha/2}$ = ค่ามาตรฐานที่ช่วงเชื่อมั่น 95% ($\alpha=0.05$)
เท่ากับ 1.96

P = ค่าสัดส่วนของความเสี่ยงสุขภาพระดับสูง
ของบุคลากรใน สคร.7 จังหวัดขอนแก่น เท่ากับ 0.78⁽⁸⁾

e = ค่าความแม่นยำในการประมาณค่า ในการ
ศึกษาครั้งนี้กำหนดให้ค่า e เท่ากับ 0.05

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{175 \times 1.96^2 [0.78(1-0.78)]}{[0.05^2(175-1)] + [1.96^2 \times 0.78(1-0.78)]}$$

n = 99.76

ดังนั้น ขนาดตัวอย่างบุคลากร ไม่น้อยกว่า 100 คน
เลือกโดยการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience
sampling) จัดสรรขนาดตัวอย่างตามสัดส่วนจำนวน
บุคลากรแต่ละกลุ่มงาน

กลุ่มที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการจัดการความเสี่ยง
ด้านสุขภาพจากการทำงานของบุคลากร สคร.7 จังหวัด
ขอนแก่น คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายโดยการสุ่มแบบเจาะจง
(Purposive Sampling) เป็นการเลือกโดยพิจารณาจาก
เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัย (Inclusion criteria)
และเกณฑ์การคัดออกผู้เข้าร่วมการวิจัย (Exclusion
criteria) ลักษณะของกลุ่มเป้าหมายที่เลือกเป็นไปตาม
ความมุ่งหมายของการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับ
รองผู้อำนวยการ/ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน
หัวหน้ากลุ่มงานทั้งหมดจำนวน 12 กลุ่มๆ ละ 1 คน
หัวหน้า ศตม. 1 คน รวมทั้งสิ้น 14 คน

เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงาน ผู้วิจัยพัฒนาจากแบบคัดกรองสิ่งคุกคามจากการทำงานของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพแรงงานนอกระบบ และ

แบบประเมินความเสี่ยงจากการทำงานของบุคลากรใน
โรงพยาบาล⁽¹¹⁾ ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการ
ศึกษา สังกัดกลุ่มงาน สถานภาพการปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลสุขภาพเบื้องต้น ได้แก่ โรค
ประจำตัว/ โรคเรื้อรัง ยาที่ใช้เป็นประจำ/ กำลังใช้ยา การ
สูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การตรวจสุขภาพ
ประจำปี

ส่วนที่ 3 ข้อมูลการทำงาน ได้แก่ อายุการทำงาน
ระยะเวลาการปฏิบัติงานในองค์กร ระยะเวลาการทำงาน/
วัน ประวัติการทำงานในอดีต การได้รับอุบัติเหตุในที่
ทำงาน การบาดเจ็บ/ ปวดกล้ามเนื้อจากการทำงาน

ส่วนที่ 4 ข้อมูลสิ่งคุกคามด้านสุขภาพจากการ
ทำงาน 4 ด้านองค์ประกอบหลัก คือ การประเมินปัจจัย
คุกคามสุขภาพจากการทำงาน มีข้อคำถาม 20 ข้อ
ประกอบด้วยปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านกายภาพ ด้านเคมี
ด้านชีวภาพ และด้านการยศาสตร์ ลักษณะคำตอบเป็น
แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

2. เครื่องมือตรวจสอบสภาพแวดล้อมการทำงาน
ประกอบด้วย เครื่องมืออาชีวสุขศาสตร์ ได้แก่ เครื่องตรวจ
วัดความเข้มแสงสว่าง เครื่องมือตรวจวัดความร้อน และ
เครื่องมือตรวจวัดระดับเสียง

3. แบบสนทนากลุ่ม พัฒนาขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูล
ในภาพรวม เกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพ
จากการทำงานของบุคลากร สคร.7 จังหวัดขอนแก่น แบบ
สนทนามีลักษณะกึ่งโครงสร้างปลายเปิด เป็นประเด็น
เกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การมีส่วน
ร่วมดำเนินกิจกรรมเพื่อจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจาก
การทำงาน การแก้ไขปัญหา การกำกับติดตามเพื่อให้การ
ดำเนินงานมีประสิทธิภาพ

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงของ
เนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน
และตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร
สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's coefficient
alpha) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปทดลอง
ใช้กับบุคลากร สคร.8 อุดรธานี เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น
(Reliability) มีค่าความเชื่อมั่น Cronbach's alpha
coefficient เท่ากับ 0.809

การศึกษาครั้งนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยมหาสารคามเลขที่การรับรองจริยธรรม 099-039/2564 วันที่รับรอง 25 มีนาคม 2564

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา นำเสนอข้อมูลโดยใช้ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย การตรวจวัดสภาพแวดล้อมจากการทำงาน นำค่าที่ตรวจวัดได้เทียบค่ามาตรฐาน จำแนกตามชนิดของการตรวจ นำเสนอข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ และร้อยละ สถิติเชิงอนุมาน โดยการเปรียบเทียบคะแนนความรู้ความเข้าใจจากการทำงานของบุคลากร ก่อน-หลัง ด้วยสถิติ Paired Sample t-test กำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) เพื่อสรุปและนำไปเชื่อมโยงกับประเด็นที่ศึกษา

กระบวนการวิจัย ในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน (Plan)

- เตรียมความพร้อมกลุ่มตัวอย่าง สำหรับเก็บข้อมูลศึกษาสถานการณ์และสภาพปัญหาของพื้นที่ประเมินความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ชีวภาพ เคมี การยศาสตร์ ตรวจวัดสภาพแวดล้อมในการทำงาน (ความเข้มแสงสว่าง ระดับเสียง ระดับความร้อน)

- วิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานและผลการตรวจวัดสภาพแวดล้อมจากการทำงาน

- ประชุมผู้เกี่ยวข้อง คัดเลือกข้อมูลการประเมินความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงาน และผลการตรวจวัดสภาพแวดล้อมการทำงาน

- ประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อจัดทำ (ร่าง) แนวทางจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงาน บุคลากร สคร.7 จังหวัดขอนแก่น และจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan)

2. การปฏิบัติ (Action)

- จัดทำแนวทางการจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงาน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการและนำเสนอต่อกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 14 คน เพื่อรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพื่อดำเนินกิจกรรมการจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงาน

- อบรมให้ความรู้เรื่องการประเมินความเสี่ยงจากการทำงานแก่บุคลากร สคร.7 จังหวัดขอนแก่น พร้อมฝึกปฏิบัติประเมินความเสี่ยงในหน่วยงานและตรวจสุขภาพตามปัจจัยเสี่ยงจากการทำงาน

- ร่วมดำเนินการจัดการแก้ไขสภาพแวดล้อมจากการทำงานตามความเสี่ยงที่ตรวจพบในหน่วยงาน

3. การสังเกต (Observe)

- สันทนากลุ่มเพื่อรับฟังข้อคิดเห็น หลังดำเนินการตามแนวทางการจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงาน โดยใช้แนวคำถามแบบสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

- ติดตามผลการแก้ไขสภาพแวดล้อมในการทำงาน

4. การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect)

- การทบทวนหลังปฏิบัติการ (After Action Review: AAR) ร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย หลังการดำเนินการปฏิบัติการจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงาน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกประเด็นสำคัญ

- ประชุมแลกเปลี่ยนผลการดำเนินงาน เพื่อสะท้อนปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามแนวทาง

ผลการวิจัย

ผลการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสถานการณ์สภาพปัญหาวิเคราะห์ข้อมูลประเมินความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานของบุคลากร สคร.7 จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงและเป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้สูงสุด จึงใช้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ทั้งหมด จำนวน 104 ชุด ภาพรวมผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า

1.1 ข้อมูลคุณลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 64.40 และเพศชาย ร้อยละ 35.60 มีอายุในช่วง 45 – 59 ปี ร้อยละ 78.90 รองลงมาคือช่วง 30 – 44 ปี ร้อยละ 16.30 และช่วงอายุ 15 – 29 ปี ร้อยละ 4.80 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 48.10 รองลงมา มีระดับการศึกษาปริญญาโท ร้อยละ 30.80 ระดับอนุปริญญา ร้อยละ 16.30 และระดับปริญญาเอก ร้อยละ 4.80 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สังกัดกลุ่มงานบริหารทั่วไป ร้อยละ 25.00 รองลงมาสังกัดกลุ่มโรคติดต่อทั่วไปและกลุ่มห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ ร้อยละ 10.60 สถานภาพการปฏิบัติงาน เป็นข้าราชการ ร้อยละ 73.10 ลูกจ้างประจำ ร้อยละ 20.20 และพนักงานราชการ ร้อยละ 6.70 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นระดับผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 89.40 ลักษณะงาน เป็นกลุ่มสนับสนุนการดำเนินงาน (Back Office) ร้อยละ 50.00 รองลงมาคือกลุ่มปฏิบัติการป้องกันควบคุมโรค (Operation) ร้อยละ 39.42 และกลุ่มห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ (Lab) ร้อยละ 10.58 ตามลำดับ

1.2 ข้อมูลสุขภาพเบื้องต้น ส่วนใหญ่ ไม่มีโรคประจำตัว/โรคเรื้อรัง ร้อยละ 73.10 ไม่มียาที่รับประทานประจำ ร้อยละ 75.96 ไม่เคยสูบบุหรี่ ร้อยละ 82.50 ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 43.30 ได้รับตรวจสุขภาพประจำปี ร้อยละ 85.60 ไม่ได้ตรวจสุขภาพตามความเสี่ยงจากการทำงาน ร้อยละ 96.20

1.3 ข้อมูลการทำงาน ส่วนใหญ่มีอายุการทำงาน ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 78.90 รองลงคือ 5 – 10 ปี ร้อยละ 16.30 ปฏิบัติงานในองค์กรนี้ตั้งแต่ 21 ปี ขึ้นไป

ร้อยละ 35.60 รองลงมาปฏิบัติงาน 5 – 10 ปี ร้อยละ 24.00 ส่วนใหญ่ไม่มีการทำงานล่วงเวลา ร้อยละ 87.50 ไม่เคยได้รับอุบัติเหตุในที่ทำงาน ร้อยละ 94.23 และไม่เคยมีการบาดเจ็บจากการทำงาน ร้อยละ 96.15 ไม่มีประวัติการทำงานในอดีต ร้อยละ 66.30

1.4 ความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงาน บุคลากร สคร.7 จังหวัดขอนแก่น เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์พบว่า มีปัจจัยคุกคามทางสุขภาพสูงสุด 3 อันดับ คือ 1) ปฏิบัติงานกับคอมพิวเตอร์ หรือปฏิบัติงานที่ต้องใช้สายตาในการเพ่งมองหน้าจอ 2) ปฏิบัติงานอยู่ในบริเวณที่มีแสงสว่างไม่เหมาะสม และ 3) การปฏิบัติงานนั่งทำงานอยู่กับที่ติดต่อกันเป็นเวลานานจนมีผลต่อการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ

1.5 ผลการตรวจวัดสภาพแวดล้อมในการทำงาน ดำเนินการตรวจวัดความเข้มแสง 2 แบบ คือแบบเฉพาะจุด (Spot Measurement) และแบบเฉลี่ยพื้นที่ (Area Measurement) ทั้งสิ้นจำนวน 416 จุด ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 222 จุด จำแนกเป็นการตรวจแบบเฉพาะจุด 181 จุด และแบบเฉลี่ยพื้นที่ 41 จุด คิดเป็นร้อยละ 53.36 และไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 194 จุด คิดเป็นร้อยละ 46.64 โดยจุดที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน เป็นการวัดแบบเฉพาะจุดในบริเวณโต๊ะทำงาน แป้นพิมพ์ หน้าจอคอมพิวเตอร์ ตรวจวัดความเข้มเสียง 4 จุด ในบริเวณปฏิบัติงานที่มีเครื่องมือเป็นแหล่งกำเนิดเสียงพบว่า ระดับความเข้มเสียงผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ทั้ง 4 จุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 ตรวจวัดความร้อน จำนวน 1 จุด พบว่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานทุกจุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผลการตรวจวัดสภาพแวดล้อมการทำงาน สคร.7 จังหวัดขอนแก่น

พารามิเตอร์ที่ตรวจวัด	จำนวนจุดตรวจวัด	ผลการประเมินเทียบกับมาตรฐาน	
		ผ่าน (ร้อยละ)	ไม่ผ่าน (ร้อยละ)
ความเข้มแสง	416	222 (53.36)	194 (46.64)
ความเข้มเสียง	4	4 (100.00)	0
ความร้อน	1	1 (100.00)	0
รวม	421	227(53.92)	194(46.08)

2. การจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานของบุคลากร สคร.7 จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ ดังนี้

2.1 จัดทำคู่มือการจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานฯ รวบรวมความรู้เบื้องต้นการประเมินความเสี่ยงจากการทำงาน แจกผลการประเมินความเสี่ยงจากการทำงานไปยังแต่ละกลุ่มงานเพื่อให้รับทราบข้อมูล จัดทำแนวทางการจัดการความเสี่ยงและข้อปฏิบัติเพื่อการทำงานให้ปลอดภัย โดยอ้างอิงข้อมูลทางวิชาการจากคู่มือการประเมินความเสี่ยงจากการทำงาน กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม ปรับเนื้อหาให้มีความเหมาะสมกับบริบทความเสี่ยงจากการทำงานของบุคลากร สคร.7 จังหวัดขอนแก่น จัดส่งคู่มือไปยังทุกกลุ่มงานและสื่อสารแนวทางการปฏิบัติสร้างความเข้าใจในเวทีการประชุมคณะกรรมการวางแผนและประเมินผล เสี่ยงตามสาย กลุ่มไลน์ข้าราชการ สคร.7 จังหวัดขอนแก่น

2.2 ดำเนินการอบรมให้ความรู้เรื่องความเสี่ยงจากการทำงานแก่บุคลากร สคร.7 จังหวัดขอนแก่น โดยบูรณาการร่วมกับการตรวจสุขภาพตามปัจจัยเสี่ยงจาก

การทำงาน ผู้เข้าอบรมประกอบด้วย บุคลากร สคร.7 จังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 คน คัดเลือกผู้เข้าอบรมจากหัวหน้ากลุ่มงานหรือตัวแทน และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของกลุ่มงาน ที่ได้รับการแต่งตั้งโดยรูปแบบการจัดอบรมเป็นการบรรยายให้ความรู้และให้ผู้เข้าอบรมได้ฝึกปฏิบัติประเมินความเสี่ยงจริงในหน่วยงานของตนเอง

2.2.1 การประเมินความรู้ ก่อน-หลัง การอบรมเรื่องความเสี่ยงจากการทำงานของบุคลากร สคร.7 จังหวัดขอนแก่น โดยเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบความรู้ก่อน-หลัง การอบรมจากผู้ทำแบบทดสอบจำนวน 30 คน พบว่า จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน ผู้เข้ารับการอบรมมีคะแนนก่อนการอบรมเฉลี่ย 7.80 คะแนน คะแนนต่ำสุด 6 คะแนนสูงสุด 10 คะแนน และคะแนนหลังการอบรม เฉลี่ย 13.03 คะแนน คะแนนต่ำสุด 9 คะแนน คะแนนสูงสุด 15 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลัง พบผลการเรียนรู้หลังการอบรมมากกว่าผลการเรียนรู้ก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p - \text{value} < 0.001$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการเรียนรู้ก่อนและหลังการอบรม เรื่องความเสี่ยงจากการทำงานของบุคลากร สคร.7 จังหวัดขอนแก่น

เปรียบเทียบ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ย ($\bar{d}$)	P - value
ก่อนอบรม	30	7.80	1.18	5.23	< 0.001
หลังอบรม	30	13.03	1.47		

2.3 ดำเนินการแก้ไขสภาพแวดล้อมจากการทำงาน ร่วมกับกลุ่มงานที่เกี่ยวข้องโดยอ้างอิงข้อมูลตามผลการตรวจวัดสภาพแวดล้อมในการทำงาน คือ ความเข้มแสงสว่างไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน กิจกรรมที่ดำเนินการ ได้แก่ การติดตั้งหลอดไฟเพื่อเพิ่มความส่องสว่างในจุดที่มีบุคลากรนั่งปฏิบัติงานที่ระดับความเข้มแสงไม่ผ่าน

เกณฑ์มาตรฐาน ทำความสะอาดหลอดไฟ เพื่อเพิ่มความส่องสว่างและย้ายโต๊ะทำงาน จุดนั่งทำงานให้ตรงกับหลอดไฟ

- ตรวจวัดความเข้มแสงสว่างซ้ำ ในจุดที่มีความเข้มแสงไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน หลังได้รับการแก้ไขและปรับสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของจุดที่ได้รับการแก้ไขสภาพแวดล้อมในการทำงาน เปรียบเทียบ ก่อน-หลัง การจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงาน

จำนวนจุดที่ความเข้มแสงไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน	จำนวนจุดที่ได้รับการจัดการความเสี่ยง	
	ก่อน (ร้อยละ)	หลัง (ร้อยละ)
194	0 (0)	57 (29.38)

จากตารางที่ 3 แสดงผลการตรวจวัดความเข้มแสงจำนวน 57 จุด ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 17 จุด คิดเป็นร้อยละ 29.83 และไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 40 จุด คิดเป็นร้อยละ 70.17

2.4 ตรวจสุขภาพตามปัจจัยเสี่ยงจากการทำงาน โดยตรวจวัดสมรรถภาพการมองเห็น คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายโดยพิจารณาจากบุคลากรที่มีการสัมผัสสิ่งคุกคามจากการทำงานนั้นปฏิบัติงานในจุดที่แสงสว่างไม่เพียงพอและบุคลากรที่ต้องใช้ทักษะการมองเห็นในการปฏิบัติงานเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสุขภาพรายบุคคลในการทดสอบใช้เครื่องตรวจสมรรถภาพการมองเห็น รุ่น VT1 Occupational Health Edition บุคลากรที่ได้รับการตรวจจำนวนทั้งหมด 54 คน เพื่อประเมินความสามารถการมองเห็นในด้านต่าง ๆ ของคนทำงานว่าสายตาอยู่ในสภาพที่เหมาะสมกับลักษณะงานที่ปฏิบัติ หรือไม่เพียงใด ซึ่งแยกออกเป็นแต่ละประเภทของงานตามความมากน้อยของการใช้สายตา จำแนกตามกลุ่มงาน Job Standard ดังนี้

กลุ่ม Administrative คือ กลุ่มผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับ การเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล และตัวเลขทางบัญชี งานพิมพ์ หรืองานที่เกี่ยวข้องกับเครื่องใช้สำนักงานอื่น ๆ หรือทำงาน หรือทำงานออฟฟิศทั่วไป หรืองานทางด้านธุรการ จำนวน 45 คน

กลุ่ม Mobile คือกลุ่มบุคคลที่ต้องทำงานเกี่ยวข้องกับรถ เช่น การควบคุมรถบรรทุก พนักงานขับรถ จำนวน 8 คน

กลุ่ม Unskilled ที่ไม่ต้องใช้ทักษะในการทำงาน คือกลุ่มบุคคลที่ทำงานเกี่ยวข้องกับความสะดวกสบายหรือการทำงานที่ปราศจากอุบัติเหตุ เช่น พนักงานรักษาความสะอาดพนักงานรักษาความปลอดภัย จำนวน 1 คน

2.5 การสะท้อนผล (Reflection) การปฏิบัติงานโดยการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการดำเนินงานการจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของบุคลากรในหน่วยงาน เพื่อวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานและปรับปรุงแนวทางการจัดการความเสี่ยงฯ ให้ครอบคลุมมากขึ้น พร้อมทั้งรับฟังปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาแก้ไขการดำเนินงานต่อไป

2.6 ประเมินผลลัพธ์การดำเนินงานจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงาน สำหรับบุคลากร สคร.7 จังหวัดขอนแก่น โดยการประเมินความเสี่ยงทางสุขภาพจากการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน 4 ด้านโดยการพิจารณาจากองค์ประกอบ โอกาส/ความเป็นไปได้ของการเกิดอันตราย (A) และความรุนแรงของความเป็นอันตราย (B) แล้วนำค่าคะแนน (A) X (B) การกำหนดระดับความเสี่ยง จะได้จากข้อมูลระดับความรุนแรงของการเกิดอันตราย กับข้อมูลโอกาสของการเกิดอันตราย ระดับความเสี่ยงที่ได้จะแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ความเสี่ยงน้อย ความเสี่ยงปานกลางและความเสี่ยงสูง ระดับความเสี่ยงที่เกิดขึ้น จะมีความแตกต่างกันในแต่ละหน่วยงาน ขึ้นกับปัจจัยที่มีผลต่อโอกาสของการเกิดอันตราย เช่น มาตรการควบคุมป้องกันที่มีอยู่ พฤติกรรมการทำงาน เพื่อจัดระดับความเสี่ยงสามารถสรุปผลการประเมินได้ ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความเสี่ยงทางสุขภาพและสภาพแวดล้อมในการทำงาน (n=13)

สิ่งคุกคาม	หน่วยงานที่พบ	ระดับความเป็นอันตราย	โอกาสของการเกิดอันตราย	การจัดระดับความเสี่ยง
- แสงสว่าง	บริหารทั่วไป, OD, Lab, CD, ยุทธศาสตร์, IC, GCD, นวัตกรรม	1	3	3 (ปานกลาง)
- เสียงดัง	Lab	3	1	3 (ปานกลาง)
- ความร้อน	Lab	1	2	2 (เล็กน้อย)
สิ่งคุกคามทางชีวภาพ	Lab, ศตม.7.1	1	2	2 (เล็กน้อย)
สิ่งคุกคามทางเคมี	Lab, ศตม.7.1, เกสซ์ฯ	2	2	4 (ปานกลาง)
การยศาสตร์	ทุกหน่วยงาน	1	3	3 (ปานกลาง)

จากตารางที่ 4 แสดงข้อมูลการประเมินความเสี่ยงทางสุขภาพและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พบว่า สิ่งคุกคามด้านกายภาพ (ความร้อน) สิ่งคุกคามทางชีวภาพ อยู่ในระดับเล็กน้อยสิ่งคุกคามทางด้านกายภาพ (เสียงดัง แสงสว่าง) สิ่งคุกคามทางด้านเคมีและสิ่งคุกคามด้านการยศาสตร์ อยู่ในระดับปานกลาง

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาการจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานของบุคลากร สคร.7 จังหวัดขอนแก่น สามารถนำประเด็นมาอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

1. จากการดำเนินงานจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานของบุคลากร สคร.7 จังหวัดขอนแก่น มีการวิเคราะห์สภาพปัญหา บริบทของพื้นที่ใช้ผลการประเมินความเสี่ยงจากการทำงานเป็นข้อมูลนำเข้าสนับสนุนวางแผนการดำเนินงานเพื่อจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานตามประเด็นปัญหา โดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของบุคลากรในหน่วยงานทำให้เกิดความตระหนักในการประเมินความเสี่ยงและการจัดการแก้ไขความเสี่ยงในองค์กร สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Zanko, M⁽¹²⁾ ซึ่งทำการศึกษาการ

จัดการด้านความปลอดภัยและสุขภาพจากการทำงานขององค์กร โดยใช้กฎข้อบังคับ Occupational Health and Safety แบบสะท้อนกลับข้อมูล โดยใช้กระบวนการจัดการในองค์กรและการจัดการส่วนบุคคล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านการจัดการต้องมีการสะท้อนกลับข้อมูลในองค์กร

2. การจัดทำคู่มือแนวทางการจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานบุคลากร สคร.7 จังหวัดขอนแก่น ได้มีการจัดทำข้อปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในการทำงานตามความเสี่ยงที่พบในหน่วยงาน และชี้แจงถ่ายทอดให้บุคลากรถือปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและการจัดการความเสี่ยงมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของประกายรุ่ง โภมิติบาล⁽¹³⁾ ได้ทำการศึกษาการจัดการความเสี่ยงด้านการยศาสตร์ของพนักงานสายสนับสนุนที่ปฏิบัติงานในสำนักงานมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งจังหวัดปทุมธานี ซึ่งได้จัดทำมาตรการจัดการความเสี่ยงทางด้านการยศาสตร์เรียงลำดับความต้องการของกลุ่มตัวอย่างพนักงานสายสนับสนุน 3 อันดับ ได้แก่มาตรการให้ความรู้เพื่อให้พนักงานสามารถนำมาปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการทำงาน

3. กระบวนการทำงาน บริบทและลักษณะงานของสำนักงานป้องกันควบคุมโรค มีการสัมผัสสิ่งคุกคามสุขภาพ คือ ปฏิบัติงานกับคอมพิวเตอร์หรือปฏิบัติงานที่ต้องใช้สายตาในการเพ่งมองหน้าจอ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ฉัตรยุภา จิโนรส⁽¹⁴⁾ ศึกษาปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงานและภาวะสุขภาพตามความเสี่ยงของพนักงานทำความสะอาด โรงพยาบาลระดับตติยภูมิที่เสี่ยงต่อการสัมผัสอันตรายจากการทำงานผลการวิจัยพบว่าปัจจัยคุกคามสุขภาพจากสภาพแวดล้อมการทำงานที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านเคมีร้อยละ 88.80 ปัจจัยคุกคามสุขภาพด้านกายศาสตร์คือ ท่าทางการทำงานที่ไม่เหมาะสม ร้อยละ 71.30 สำหรับภาวะสุขภาพตามความเสี่ยงพบว่า ความเจ็บป่วยที่อาจเกี่ยวเนื่องจากการสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงานที่สำคัญ ได้แก่ อาการปวดเอวหรือหลังส่วนล่างร้อยละ 68.70 ปวดหลังร้อยละ 66.30 ปวดไหล่ร้อยละ 60.60 และปวดแขนร้อยละ 59.40 และการศึกษาของ ประกายรุ่ง โภมุตติบาล⁽¹³⁾ ศึกษาการจัดการความเสี่ยงด้านกายศาสตร์ของพนักงานสายสนับสนุน ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ปัญหาทางด้านการยศาสตร์ของพนักงานสายสนับสนุนที่นั่งทำงานในสำนักงานในด้านลักษณะท่าทางการทำงาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นั่งนานเกิน 4 ชั่วโมงต่อวันร้อยละ 97.40

4. บริบทและลักษณะงานของสำนักงานป้องกันควบคุมโรค มีการสัมผัสสิ่งคุกคามสุขภาพ คือ ปฏิบัติงานกับคอมพิวเตอร์หรือปฏิบัติงานที่ต้องใช้สายตาในการเพ่งมองหน้าจอ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ทศนพงษ์ ตันติปัญจพร⁽¹⁵⁾ ศึกษาผลของภาระงานคอมพิวเตอร์ต่ออาการผิดปกติของรยางค์ส่วนบน คอและหลัง จากการทำงานในกลุ่มพนักงานสำนักงาน พบว่าความชุกของอาการผิดปกติทางระบบกล้ามเนื้อและกระดูกโครงร่างสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ คอ หลังส่วนล่าง และไหล่ด้านขวา หน่วยงานควรบริหารจัดการภาระงานการใช้คอมพิวเตอร์อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษารั้งนี้

1. พัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังเพื่อประเมินภาวะสุขภาพจากการทำงานในประเด็นการเจ็บป่วยจากการทำงาน โดยเฉพาะอาการผิดปกติทางระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ ที่พบเป็นปัญหาสำคัญในบุคลากร สคร.7 จังหวัดขอนแก่น
2. ดำเนินการสร้างความรู้ด้านสุขภาพการจัดการความเสี่ยงจากการทำงาน สำหรับบุคลากร สคร.7 จังหวัดขอนแก่น
3. สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน การสร้างเสริมสุขภาพที่เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดีองค์กร เช่น กิจกรรมยืดเหยียดกล้ามเนื้อระหว่างช่วงเวลาทำงาน ชมรมออกกำลังกาย เป็นต้น
4. จัดทำแผนการจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการทำงานของบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น
5. ผลักดันให้การดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเป็นมาตรการและนโยบายขององค์กร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสัมผัสปัจจัยคุกคามสุขภาพและการเจ็บป่วยจากการทำงาน เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความเสี่ยงจากการทำงานแบบเฉพาะเจาะจงต่อปัจจัยที่คุกคามสุขภาพของ คนทำงาน
2. พัฒนาโปรแกรมการประเมินความเสี่ยงจากการทำงานที่เหมาะสมกับลักษณะงานของสำนักงานป้องกันควบคุมโรค
3. ศึกษาต่อยอดประเมินอาการผิดปกติทางระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ โดยใช้เครื่องมือประเมินแบบเฉพาะเจาะจงกับส่วนของอวัยวะที่มีอาการ เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่ออ้างอิงข้อมูลผลการประเมินในการจัดการความเสี่ยงได้ตรงประเด็นปัญหา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้บริหารและบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่นทุกท่านที่ให้อุปกรณ์และให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- World population. [internet]. 2020[cited October 10, 2020]. Available from: <https://thestandard.co/the-world-population-prospects-2019/>
- WHO. [internet]. 2018 [cited October 10, 2020]. Available from: <https://www.who.int/data/gho/publications/world-health-statistics>.
- International Labour Organization [ILO]. [internet]. 2013 [cited October 10, 2020]. Available from: <http://www.ilo.org/global/standards/subjectscovered-by-international-labourstandard/occupational-safety-and-health/lang-en/index.htm>
- Richardson, Kristy. Liability under the Workplace Health and Safety Act 1995: select issues for management. Central Queensland University, Australia. [internet]. 1995 [cited October 10, 2020]. Available from: <http://researchgateway.in.th/search/index>
- รายงานสถานการณ์โรค NCDs. กองโรคไม่ติดต่อ. กรมควบคุมโรค; 2562.
- กลุ่มรายงานมาตรฐานระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข ปี 2562 [ออนไลน์]. 2563 [เข้าถึงเมื่อ 26 กันยายน 2563]. เข้าถึงได้จาก https://61.19.32.29/hdc/reports/page.php?cat_id=f16421e617aed29602f9f09d951cce68
- พระราชบัญญัติ ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 [ออนไลน์]. 2563 [เข้าถึงเมื่อ 26 กันยายน 2563]. เข้าถึงได้จาก <http://www3.mol.go.th/content/63218/150480>
- พิรพรรณ วัชรปัดชา. การประเมินความเสี่ยงสุขภาพจากการทำงานของบุคลากรสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น: กลุ่มแผนงานและประเมินผล สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น; 2562.
- องอาจ นัยพัฒน์. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ: แนวคิดและวิธีการ. วารสารการวัดผลการศึกษา 2548; 48(22): 23-40.
- อรุณ จิระวัฒน์กุล. ชีวิตที่ดีที่ใช้ในการวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ. ขอนแก่น: ภาควิชาชีวิตที่ดีและประชากรศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2551.
- สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม. คู่มือประเมินความเสี่ยงจากการทำงานของบุคลากรในโรงพยาบาล (ฉบับปรับปรุงแก้ไข 2554). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด; 2554.
- Zanko, Michael. occupational health and safety management in organizations. Central Queensland University, Australia. [internet]. 2016 [cited October 21, 2020]. Available from: <http://researchgateway.in.th/search/index>
- ประกายรุ่ง โกมุติบาล. การจัดการความเสี่ยงด้านกายศาสตร์ของพนักงานสายสนับสนุนที่ปฏิบัติงานในสำนักงานมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2559.
- ฉัตรฤทธิจิโนรส. ปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงานและภาวะสุขภาพตามความเสี่ยงของพนักงานทำความสะอาดโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต]. จังหวัดเชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2558.
- ทัศนพงษ์ ตันติปัญญพร. ผลของภาระงานคอมพิวเตอร์ต่ออาการผิดปกติของร่างกายส่วนบน คอ และหลัง จากการทำงานในกลุ่มพนักงานสำนักงาน 2562. ศรีนครินทร์เวชสาร, 34(1): 60-7.